



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

5. března 2015*

„Řízení o předběžné otázce — Režim fúzí akciových společností — Směrnice 78/855/EHS — Fúze sloučením — Článek 19 — Účinky — Přechod veškerého obchodního jmění zanikající společnosti na nástupnickou společnost — Porušení práva, jehož se dopustila zanikající společnost před fúzí — Konstatování porušení správním rozhodnutím po této fúzi — Vnitrostátní právo — Přechod odpovědnosti za správní delikty zanikající společnosti — Přípustnost“

Ve věci C-343/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná rozhodnutím Tribunal do Trabalho de Leiria (Portugalsko) ze dne 14. března 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 24. června 2013, v řízení

Modelo Continente Hipermercados SA

proti

Autoridade para as Condições de Trabalho – Centro Local do Lis (ACT),

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení T. von Danwitz, předseda senátu, C. Vajda (zpravodaj), A. Rosas, E. Juhász a D. Šváby, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 3. září 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Modelo Continente Hipermercados SA D. Abrunhosa e Sousou, advogado,
- za portugalskou vládu Perestrelo de Oliveira, poté L. Inez Fernandesem a F. Figueiroa Quelhas, jako zmocněnci,
- za německou vládu T. Henzem a D. Kuon, jako zmocněnci,
- za maďarskou vládu K. Szíjjártó, jako zmocněnkyní,
- za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,

* Jednací jazyk: portugálština.

— za Evropskou komisi P. Guerra e Andradem a H. Støvlbækem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 12. listopadu 2014,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 19 odst. 1 třetí směrnice Rady 78/855/EHS ze dne 9. října 1978, založené na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o fúzích akciových společností (Úř. věst. L 295, s. 36; Zvl. vyd. 17/01, s. 42), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/109/ES ze dne 16. září 2009 (Úř. věst. L 259, s. 14, dále jen „směrnice 78/855“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Modelo Continente Hipermercados SA (dále jen „MCH“) a Autoridade para as Condições de Trabalho – Centro Local do Lis (ACT) (orgán pro dohled nad pracovními podmínkami – místní středisko v Lis) ve věci rozhodnutí poslezně jmenovaného uložit MCH pokutu za porušení portugalských pracovněprávních předpisů, kterých se dopustila společnost Good and Cheap – Comércio Retalhista SA (dále jen „Good and Cheap“) před svým sloučením s MCH.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Třetí a šestý bod odůvodnění směrnice 78/855 zněl:

„[...] ochrana zájmů společníků a třetích osob vyžaduje koordinaci právních předpisů členských států týkajících se fúzí akciových společností a [...] je vhodné zavést do právních řádů všech členských států institut fúze;

[...]

[...] věřitelé, včetně majitelů dluhopisů, a držitelé jiných cenných papírů fúzujících společností musí být chráněni před škodou způsobenou fúzí.“

- 4 Článek 3 odst. 1 této směrnice stanovil:

„Pro účely této směrnice se ‚fúzí sloučením‘ rozumí operace, kterou jedna nebo více společností převádí v důsledku zrušení bez likvidace celé své obchodní jmění na jinou společnost výměnou za přidělení akcií nástupnické společnosti akcionářům jedné nebo více zanikajících společností a případně doplatek na dorovnání, který nepřekročí 10 % jmenovité hodnoty přidělených akcií, nebo nemají-li jmenovitou hodnotu, jejich účetní hodnoty.“

- 5 Článek 13 odst. 1 a 2 uvedené směrnice stanovil:

„1. Právní předpisy členských států musí stanovit přiměřený systém ochrany zájmů věřitelů fúzujících společností, jejichž pohledávky vznikly před zveřejněním projektu fúze a které se v okamžiku tohoto zveřejnění ještě nestaly splatnými.

2. Za tímto účelem právní předpisy členských států alespoň stanoví, že tito věřitelé mají nárok na přiměřené záruky, jestliže finanční situace fúzujících společností tuto ochranu vyžaduje a jestliže tito věřitelé takové záruky již nemají.

Členské státy stanoví podmínky ochrany uvedené v odstavci 1 a v prvním pododstavci tohoto odstavce. V každém případě zajistí, aby se věřitelé mohli obrátit na příslušný správní orgán nebo soud se žádostí o [s cílem získat] přiměřené záruky, pokud mohou spolehlivě prokázat, že fúze ohrozí úhradu jejich pohledávek a že jim společnost neposkytla žádné přiměřené záruky.“

6 Článek 19 odst. 1 téže směrnice stanovil:

„Fúze má *ipso iure* následující účinky, které působí současně:

- a) veškeré obchodní jmění zanikající společnosti přechází na nástupnickou společnost, jak mezi zanikající a nástupnickou společností, tak vůči třetím osobám;
- b) akcionáři zanikající společnosti se stávají akcionáři nástupnické společnosti;
- c) zanikající společnost zaniká.“

7 Směrnice 78/855 byla zrušena od 1. července 2011 směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011 o fúzích akciových společností (Úř. věst. L 110, s. 1). Jak vyplývá z bodu 1 jejího odůvodnění, cílem posledně uvedené směrnice je z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti kodifikovat směrnici 78/855, která byla několikrát a podstatným způsobem změněna. Článek 19 odst. 1 směrnice 2011/35 přebírá čl. 19 odst. 1 směrnice 78/855 v totožném znění.

Portugalské právo

8 Článek 112 zákona o obchodních společnostech (Código das Sociedades Comerciais, dále jen „CSC“) stanoví:

„Zápis fúze do obchodního rejstříku:

- a) má za následek zánik zanikajících společností nebo v případě založení nové společnosti zánik všech společností, které se účastní fúze, přičemž všechna jejich práva a povinnosti přecházejí na nástupnickou společnost nebo na nově založenou společnost;
- b) společníci zaniklých společností se stávají společníky nástupnické společnosti nebo nově založené společnosti.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

9 Dne 15. února 2011 provedl ACT inspekci evidence pracovní doby odpracované pracovníky společnosti Good and Cheap v prosinci 2010 a lednu 2011. Tento orgán zjistil porušení ustanovení portugalských pracovněprávních předpisů, pokud jde o počet hodin, které někteří zaměstnanci odpracovali bez přestávek, a v některých případech i o počet hodin odpočinku mezi pracovními dobami.

10 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že dne 22. února 2011 zapsal příslušný útvar obchodního rejstříku projekt fúze společností MCH a Good and Cheap, který byl zveřejněn na veřejnosti přístupné internetové stránce ministerstva spravedlnosti.

11 Dne 7. března 2011 sepsal ACT dva protokoly, ve kterých společnosti Good and Cheap vytkl uvedené porušení práva. ACT nicméně oznámil uvedené protokoly této společnosti až 4. dubna 2011.

- 12 Fúze sloučením jmění společnosti Good and Cheap a společnosti MCH byla do obchodního rejstříku zapsána dne 31. března 2011, což mělo za následek zánik první společnosti z důvodu sloučení s druhou společností.
- 13 Rozhodnutím ze dne 24. září 2012 potvrdil ACT výše uvedené protokoly a uložil společnosti MCH pokuty za každý z předmětných správních deliktů.
- 14 V žalobě proti tomuto rozhodnutí podané u Tribunal do Trabalho de Leiria (pracovní soud v Leiria, Portugalsko) vznesla společnost MCH otázku slučitelnosti článku 112 CSC, tak jak je vykládán ACT, s článkem 19 směrnice 2011/35. V této souvislosti si uvedený soud klade otázku, zda při fúzi sloučením může přechod veškerého obchodního jmění zanikající společnosti na nástupnickou společnost, tak jak je stanoven v čl. 19 odst. 1 písm. a), zahrnovat přechod odpovědnosti za zaplacení pokut uložených za správní delikty, kterých se dopustila zanikající společnost před touto fúzí, na nástupnickou společnost.
- 15 Za těchto okolností se Tribunal do Trabalho de Leiria rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Dochází podle [unijního] práva, konkrétně podle [čl. 19 odst. 1 písm. a) směrnice 2011/35], při fúzi společností k přechodu odpovědnosti za správní delikty, v důsledku kterého by nástupnická společnost měla nést odpovědnost za skutky, kterých se zanikající společnost dopustila před zápisem fúze do obchodního rejstříku?
- 2) Lze sankci uloženou v oblasti pracovněprávních předpisů považovat pro účely použití směrnice 2011/35 za pohledávku třetí osoby (v daném případě za pohledávku státu vzniklou na základě právní úpravy v oblasti porušení pracovněprávních předpisů), v důsledku čehož by na nástupnickou společnost přešel příslušný dluh (pokuta za správní delikt) s tím, že věřitelem je stát?
- 3) Je výklad článku 112 CSC, podle kterého nevede toto ustanovení k zastavení řízení o porušení pracovněprávních předpisů, k němuž došlo před fúzí, ani k zániku pokuty, která za něj měla být uložena, v rozporu se směrnicí 2011/35, která stanoví účinky fúze společností, protože je extenzivním výkladem daného ustanovení, který je v rozporu se zásadami [unijního] práva, zejména s článkem 19 [této] směrnice?
- 4) Představuje tento výklad porušení zásady, podle které nelze konstatovat porušení pracovněprávních předpisů, nenese-li nástupnická společnost objektivní (zmírněnou) odpovědnost nebo odpovědnost za zavinění?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

- 16 Německá a rakouská vláda vyjadřují ve svém písemném vyjádření pochybnosti ohledně přípustnosti některých otázek položených předkládajícím soudem. Německá vláda má za to, že se třetí a čtvrtá otázka týkají výkladu vnitrostátního práva. Rakouská vláda tvrdí, že se druhá otázka týká situace, kdy na rozdíl od skutkových okolností sporu v původním řízení byla již pokuta uložena před fúzí, a že je v důsledku toho hypotetická. Mimoto otázka trestní odpovědnosti evokovaná ve čtvrté otázce není upravena směrnicí 2011/35, a nemá tudíž souvislost s unijním právem vyžadovanou článkem 51 Listiny základních práv Evropské unie.

- 17 V této souvislosti je třeba nejprve konstatovat, že i když skutečně z vylíčení skutkových okolností v původním řízení předkládajícím soudem vyplývá, že pokuty byly uloženy rozhodnutím přijatým po sloučení společnosti Good and Cheap se společností MCH, ze znění druhé otázky nevyplývá, že se tato otázka netýká tohoto případu. Nelze mít tudíž za to, že tato otázka je hypotetická.
- 18 Dále předkládající soud svou třetí otázkou zjevně žádá o výklad nikoli vnitrostátního práva, nýbrž směrnice 2011/35, zejména pak článku 19 této směrnice, aby určil, zda je výklad článku 112 CSC zastáváný zejména ACT v rozporu s unijním právem.
- 19 Konečně, jak poukázal generální advokát v bodě 34 svého stanoviska, čtvrtá otázka se týká výkladu zásad portugalského práva a postrádá jakýkoli odkaz na unijní právo. Je přitom třeba připomenout, že se postup podle článku 267 SFEU podle ustálené judikatury zakládá na jasné dělbě činností mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, přičemž Soudní dvůr je oprávněn rozhodovat pouze o výkladu nebo platnosti unijních aktů uvedených v tomto článku. V tomto rámci nepřísluší Soudnímu dvoru posuzovat výklad vnitrostátních ustanovení ani rozhodovat, zda je jejich výklad provedený vnitrostátním soudem správný (viz rozsudek *Texdata Software*, C-418/11, EU:C:2013:588, bod 28 a citovaná judikatura).
- 20 Z toho vyplývá, že s výjimkou čtvrté otázky jsou otázky položené předkládajícím soudem přípustné.

K věci samé

- 21 Úvodem je třeba poukázat na to, že směrnice 2011/35, jejíž výklad je předmětem prvních tří otázek, nebyla ke dni skutkových okolností v původním řízení ještě v platnosti. Za těchto podmínek je třeba zabývat se položenými otázkami pouze z hlediska ustanovení směrnice 78/855.
- 22 Je tudíž třeba mít za to, že podstatou prvních tří otázek předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je, zda čl. 19 odst. 1 směrnice 78/855 musí být vykládán tak, že „fúze sloučením“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice má za následek přechod na nástupnickou společnost povinnosti zaplatit pokutu uloženou konečným rozhodnutím po této fúzi za porušení pracovněprávních předpisů, kterých se dopustila zanikající společnost před uvedenou fúzí.
- 23 Podle čl. 19 odst. 1 písm. a) směrnice 78/855 má fúze sloučením za následek *ipso iure* přechod veškerého obchodního jmění zanikající společnosti na nástupnickou společnost.
- 24 Za účelem odpovědi na otázky položené předkládajícím soudem je tudíž třeba zkoumat, zda odpovědnost za správní delikty společnosti, která konkrétně spočívá v povinnosti zaplatit pokutu uloženou po fúzi sloučením této společnosti za porušení práva, kterých se dopustila před uvedenou fúzí, musí být ve smyslu uvedeného ustanovení považována za součást pasiv této společnosti.
- 25 Mezi zúčastněnými uvedenými v článku 23 statutu Soudního dvora Evropské unie, kteří předložili svá vyjádření v této věci, je nesporné, že pokuta uložená konečným rozhodnutím před fúzí, avšak ještě nezaplacená, je součástí pasiv zanikající společnosti, neboť výši takové pokuty je třeba považovat za dluh této společnosti ve prospěch dotyčného státu. Naproti tomu, pokud jde o situaci v původním řízení, a sice situaci, kdy pokuta byla uložena až po fúzi, pouze portugalská a maďarská vláda, jakož i Evropská komise, jsou toho názoru, že povinnost zaplatit takovou pokutu spadá do pasiv zanikající společnosti, zatímco společnost MCH a německá vláda zastávají opačnou tezi.
- 26 V této souvislosti je třeba poukázat na to, že pojem „veškeré obchodní jmění“, tak jak je uveden zejména v čl. 19 odst. 1 písm. a) směrnice 78/855, není touto směrnicí definován. Mimoto uvedené ustanovení neobsahuje pro účely takové definice žádný odkaz na právo členských států.

- 27 Podle ustálené judikatury přitom jak z požadavků jednotného použití unijního práva, tak ze zásady rovnosti vyplývá, že znění ustanovení unijního práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Evropské unii, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (viz zejména rozsudky *Fish Legal a Shirley*, C-279/12, EU:C:2013:853, bod 42, jakož i *Deckmyn a Vrijheidsfonds*, C-201/13, EU:C:2014:2132, bod 14).
- 28 Pokud jde o kontext pojmu „pasiva“, článek 19 odst. 1 směrnice 78/855 stanoví, že fúze sloučením má za následek *ipso iure*, a tudíž automaticky, nejen přechod veškerého obchodního jmění zanikající společnosti na nástupnickou společnost, nýbrž podle tohoto ustanovení písm. c) i konec existence zanikající společnosti. Z toho vyplývá, že kdyby nepřecházela na nástupnickou společnost odpovědnost za správní delikty jako součást pasiv zanikající společnosti, tato odpovědnost by zanikla.
- 29 Jak poukázal generální advokát v bodě 61 svého stanoviska, takový zánik by byl v rozporu se samotnou povahou fúze sloučením, jak je definována v čl. 3 odst. 1 směrnice 78/855, jelikož podle tohoto ustanovení spočívá taková fúze v přechodu veškerého obchodního jmění zanikající společnosti na nástupnickou společnost v důsledku zrušení bez likvidace.
- 30 Zkoumání účelu směrnice 78/855 tento výklad pojmu „pasiv“ potvrzuje. V této souvislosti ze třetího bodu odůvodnění této směrnice vyplývá, že cílem koordinace právních předpisů členských států týkajících se fúzí akciových společností zavedením do jejich právních řádů institut fúze je zejména ochrana zájmů společníků a třetích osob při fúzi sloučením.
- 31 Pojem „třetí osoba“ je přitom širší než pojem použitý v šestém bodě odůvodnění uvedené směrnice, a sice „věřitelé, včetně majitelů dluhopisů, a držitelé jiných cenných papírů fúzujících společností“, přičemž na tyto věřitele a držitele jiných cenných papírů se vztahují některá zvláštní ochranná opatření stanovená zejména v člancích 13 až 15 směrnice 78/855.
- 32 Je tudíž třeba mít za to, že mezi třetí osoby, jejichž zájmy tato směrnice chrání, patří subjekty, které ke dni fúze ještě nelze kvalifikovat jako „věřitele“ či „držitele jiných cenných papírů“, avšak které tak mohou být kvalifikovány po této fúzi z důvodu takových situací vzniklých před fúzí, jako je porušení pracovněprávních předpisů, která jsou konstatována rozhodnutím až po uvedené fúzi. Kdyby na nástupnickou společnost nepřecházela odpovědnost za správní delikty zanikající společnosti obnášející zaplacení pokuty za taková porušení, nebyl by chráněn zájem členského státu, jehož příslušné orgány uložily tuto pokutu.
- 33 V tomto kontextu je třeba poznamenat, jak uvedla portugalská a maďarská vláda, jakož i Komise, že kdyby byl přechod takové odpovědnosti vyloučen, fúze by pro společnost představovala způsob, jak se na úkor dotyčného členského státu nebo jiných případných osob vyhnout následkům porušení, kterých se dopustila.
- 34 Tento závěr není vyvrácen argumentem společnosti MCH, podle kterého by byl přechod odpovědnosti za správní delikty zanikající společnosti prostřednictvím fúze v rozporu se zájmy věřitelů a akcionářů nástupnické společnosti, jelikož tito posledně uvedení by nebyli s to vyhodnotit ekonomické a majetkové důsledky této fúze. Uvedení věřitelé totiž musejí mít podle čl. 13 odst. 2 směrnice 78/855 právo získat přiměřené záruky, jestliže finanční situace fúzujících společností tuto ochranu vyžaduje, a případně se obrátit na příslušný správní či soudní orgán, aby se takových záruk domohli. Jak dále poukázal generální advokát v bodě 61 svého stanoviska, akcionáři nástupnické společnosti mohou být chráněni zejména tím, že do dohody o fúzi vloží ustanovení o prohlášeních a zárukách. Mimoto nástupnické společnosti nic nebrání v tom, aby před fúzí nechala provést podrobný audit ekonomické a právní situace společnosti, která má zaniknout, aby kromě dokumentů a informací dostupných v souladu s právními předpisy získala úplnější přehled o závazcích této společnosti.

- 35 Na první až třetí položenou otázku je tedy třeba odpovědět, že čl. 19 odst. 1 směrnice 78/855 musí být vykládán tak, že „fúze sloučením“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice má za následek přechod na nástupnickou společnost povinnosti zaplatit pokutu uloženou konečným rozhodnutím po této fúzi za porušení pracovněprávních předpisů, kterých se dopustila zanikající společnost před uvedenou fúzí.

K nákladům řízení

- 36 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 19 odst. 1 třetí směrnice Rady 78/855/EHS ze dne 9. října 1978, založené na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o fúzích akciových společností, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/109/ES ze dne 16. září 2009, musí být vykládán tak, že „fúze sloučením“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice má za následek přechod na nástupnickou společnost povinnosti zaplatit pokutu uloženou konečným rozhodnutím po této fúzi za porušení pracovněprávních předpisů, kterých se dopustila zanikající společnost před uvedenou fúzí.

Podpisy.